

IV-ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИЗЯСНЯВАНЕ НА СТРАТЕГИИТЕ

Усвояването на дадена компетенция е неделима част от понятието за трансфер и този трансфер не може да се осъществи без метакогнитивен подход. Оказва се недостатъчно само да учиш (рутина, неосъзнато повтаряне...). Трансферът се реализира едва след осъзнато обмисляне или **МЕТАПОЗНАНИЕ**.

Да се научат обучаващите да обръщат внимание на подходите

Така, както е важно обучаващите да познават стила на учене на своите ученици, важно е и да познават и собствените си стилове за обучение, както и да си дадат сметка за похватите и стратегиите, които избягват или използват по- рядко.

Стратегиите са инструменти, които се използват за мислене и учене. Колкото повече инструменти имаме на наше разположение, толкова по- добре ще се справим с най-разнообразни задачи. Макар че са от голямо значение, стратегиите рядко са предмет на дискусии и обяснения по време на обучението. Дори когато даден преподавател представи подход за решаване на специфичен проблем, той рядко отделя време да посочи и други приложения на посочената стратегия или да попита обучаемите дали някой от тях не е открил друга стратегия или серия от стъпки, които също водят до решение. Ако не осъзнаваме подхода, който използваме за намиране на решението на задача, как можем да постигнем или подобрим дадено постижение? По- често се задоволяваме да разберем дали отговорът е верен или не, отколкото да се запитаме дали стратегията е ефикасна или не е. Ако преподавателите имат задължението да развиват у учениците си ефикасни „начини за мислене”, те трябва да развият и осъзнаване на процеса от самите ученици, освен от преподавателите. Мисловните подходи и процесите на учене трябва да са явна част от педагогическите дейности.

Всяка учебна дейност предоставя случай за подобно осмисляне. Вие можете да посветите няколко минути от урока на обсъждане на подходите, които обучаващите използват. Например, по време на лабораторни упражнения, или по време на редактирането на текст, вие можете да попитате обучаемите за подхода, който прилагат и за трудностите, които срещат. Обсъждането може да се проведе по средата на часа или между два сходни по дейности часа. Целта е да се представи случай на обучаващите се да изпробват нови подходи в момента, когато са им нужни и да продължат работата по урока с новите подходи, което ще им даде възможност да проверят ефикасността им .

Едва когато обучаващите си дадат сметка за стратегиите, които използват и тези, които избягват, вие можете да ги насърчите да започнат с оценяване на собствения им стил на учене. Ако създадете среда, в която няма нужда да дават оценки, нито да са обект на критики, любопитството им ще бъде силна мотивация. За ученик, който винаги е срещал трудности да следва устни инструкции, но който се справя добре с писмени, може да бъде вдъхновяващо откритие да разбере, че за определена дейност, зрителната му система функционира по- добре от

слуховата. Вие можете да помогнете на този обучаем да развие стратегии, в които да ползва предпочитана от него система (например той може да помоли преподавателя да напише на дъската това, което обяснява) и да го окуражавате да упражнява употребата на по-слабата система.

Като се подпомагат обучаваните да открият собствения си стил на учене, им се дава достъп до инструменти, които те ще могат да използват и в други области, учебни или не. Например, ученици със силна визуална памет може да срещнат преподаватели, които не могат да разберат специфичните им нужди. Ако е възможно да поискат информацията да им бъде представена във вид, в който по-лесно да я усвоят, то тези обучаеми ще покажат на преподавателите как да отговарят на нуждите им. Ако вие сте им показали как да организират схематично понятията, за да си улеснят разбирането и запаметяването, те ще могат да си служат с този подход и в други обучения. Така те ще научат не само нещо ново като съдържание, но и ще открият инструмент за придобиване на други знания.

Едва когато обучаемите си дадат сметка за собствения подход, те ще започнат да възприемат това, което им преподават в по-широк контекст. С този нов поглед към ученето, обучението вече няма за цел единствено вземането на някой изпит, а се превръща в начин за откриване на нови умения, които правят живота по-лесен и пълноценно изживян.

по И. Бърнет и П. Жаке

ЗА ДОПЪЛВАНЕ НА ТОЗИ ПОДХОД, НИЕ ПРЕДЛАГАМЕ :

- 1. Педагогическият диалог на Антоан дьо ла Гарандри**
- 2. Обяснителният разговор на де Пиер ВерМерш**

Педагогическият диалог ¹

Дефиниция :

Педагогическият диалог е диалог, информиращ за похватите, които се използват, за да се получи предаване на знанието, асимилиране и изразяване на вече наученото.

Познаването на навиците, които структурират формата на умствените дейности ни позволява да ги използваме и обогатим.

Педагогическият диалог има за цел да изясни, както за обучаемия (ученика) така и за обучаващия (преподавателя) мисловната реалност.

△Внимание ! :

Педагогическият диалог не е :

- Нито обмен, целящ да изгради отношения на симпатия :

¹ Антоан дьо ла Гарандри. Педагогически диалог с ученика, Centurion

« педагогическият диалог не трябва да се бърка с психологическата помощ, от която ученикът може да се възползва (...) За нас е ясно, че единствената сигурна компетенция, нужна за водене на психологически диалог, е тази на психолога. »

- Нито образователна дейност. Наистина, предаването на знания посредством речта, логиката, даването на примери, проверката после чрез въпроси дали тези знания са били правилно придобити, произлиза от акта на обучението.

Начини на управление :

- Интервюиращият най-напред се осведомява за похватите, които обучаемият използва за придобиване на знанието.
- След това го осведомява за похватите, които той би могъл да използва за придобиване на знания.
- Когато говори с обучаемия за тези похвати, интервюиращият :
 1. идентифицира неговите навици за припомняне.
 2. показва му как може да ги използва, за да успее
 3. разширява полето на педагогическата дейност като го кара да осъзнае всичко, което може още да си припомни.

Педагогическа отговорност на ученика :

Обучаемият има право на педагогическа отговорност, защото той има ресурси, придобити благодарение на **педагогическия диалог**.

От момента, когато обучаемият е наясно с употребата на своите възможности за възпроизвеждане на знанията и начина, по който трябва да ръководи умствената си дейност, за добра адаптация към учебните задачи, той е в преодолима от него учебна ситуация.

Обяснително интервю

Представяне на обяснителното интервю²

Обяснителното интервю представлява сбор от техники, чиято цел е да улеснят и подпомогнат описанието с думи на начина, по който е изпълнена дадена задача. То цели приоритетно вербализацията на действието такава каквато тя е осъществена при изпълнението на определена задача. Разбира се терминът „действие” не обхваща само материалната страна, а също така и мисловната. Кой са дейностите обхванати в обяснителното интервю? Бихте могли да отговорите сами като помислите над следните въпроси:

- Имате ли потребност да знаете как един участник в стажа изпълнява упражнението ?
- Какво е отношението към грешка или неправилен отговор ?
- Имате ли потребност да събирате информация, за да разберете как това се е случило, а не само да отбелжите, че това не е верният отговор ?
- Сблъскали ли сте се с факта, че не достатъчно да се препоръчва правилното поведение, за да се помогне на един професионалист да се усъвършенства ?
- Изпитвате ли потребност да усъвършенствате начина на обсъждане на проведената работа ?

² <http://www.es-conseil.fr/GREX/presentation.html>

- Обобщенията в края на стажа струват ли ви се недостатъчни ?

Във всички тези случаи има необходимост от обяснителна работа поради факта, че когато действаме, една основна част от използваните практически знания са имплицитни. Този имплицитен характер не е впрочем недостатък, който би трябвало да се избягва. Той е неизбежен, защото е свързан с интелектуалната дейност: при взаимодействието ни с реалността, т. е. при изпълнението на задачите, ние изграждаме постоянно този тип имплицитно познание, дори и чрез самата дейност. Възловият характер на това имплицитно познание се състои в това, че те са развити на базата на опита. Следователно, те са подходящи за разбирането на причините за ефикасността на дадена дейност. Те са причината за това един професионалист да бъде особено успешен или той да среща, без да разбира защо, трудности и ограничения. Подпомагането на професионалистите да осъзнаят това имплицитно познание може да бъде ключ към тяхното усъвършенстване, но позволява също по-добро използване на практическите ситуации на обучението. Осъзнаването на всичко това минава през вербализацията, както казват изследователите на това имплицитно познание. Това е именно целта на техниките в обяснителното интервю. И това е така, защото на практика се срещат много трудности в процеса на изразяване.

Тук можем да посочим три такива трудности:

- **1)** да обясниш това, което се подразбира, да описваш в подробности собствените си действия; да се направи необходимото за ново отношение. Това предполага оказване на съдействие в случай на затруднения.
- **2)** достъпът до информацията е затруднен, поради факта, че тя не е непосредствено достъпна. Става въпрос за неосъзнати знания. Неосъзнатото знание е знание, което човек притежава и е доказано от действията му, но то не е концептуализирано. То никога не е било вербализирано, поради което е неосъзнато. Непряко доказателство за съществуването на тези знания е фактът, че този който ги използва често не подозира, че ги притежава. Именно това е същественото за имплицитното познание...ако не, човек си казва: „...щях да знам, че знам!“)
- **3)** третата трудност е, че предложената от обучаващите помощ е често неефикасна: ефикасното е обратното на това, което човек би направил най-напред! Намерението на обучаващия (да разбере) е правилно, но средствата (потребност от обяснения) са често неподходящите, тъй като, за да се обясни имплицитно са необходими индиректни похвати.

Нека уточним, че може да съществува потребност за усъвършенстване на техниките за провеждане на разговор (интервю) без да е необходимо да се провежда самият разговор. От една страна, тези техники се използват много успешно в групи, а не само в диалог. От друга страна, те могат да позволят да се формулира подходящият въпрос, който ще позволи на търсената информация да излезе най-вече без диалог от десет или двадесет минути. Всеки въпрос насочва в определена посока. Неговото формулиране изисква напълно различни отговори, като някои съответстват точно на търсената информация, други предизвикват непотребни отговори, а на трети не може да се отговори. Обучаващи, аниматори, преподаватели, изправени пред подобни ситуации, биха могли да използват този начин за подпомагане на обяснението. Те не са единствени. В други области също има потребност от умения за изказване като например в одита, мениджмънта. Голяма част от темите са близки вече до начина на мислене на обучаващи, аниматори, консултанти. Новото в обяснителното интервю е, че предлага педагогически инструменти за осъществяване на тези конкретни цели. Обяснителният разговор не е „супер интервю“, което има претенции да замести всички други, то е оригинална техника, с определени цели, на които доскоро не е било обръщано систематично внимание.

Пиер Вермерш